

<p>لافت افش چه زنی ایکنه نیچے خرستند بسر کنگره مقصود و چو بگست کند تا بکے بہر خلاص و گران گوئی پسند بسر خوان فرد مایہ زیالودہ قند کامد آسان شکن بشیشہ و مشکین پیوند</p>	<p>پیش و آنا چه بود ملک ہمہ دنیا بیچ رشتہ سنی قومی کن کہ رسیدن نتوان عالمی راز تو پسندست کہ در بند خودی لب بہر طعمہ میالاسے کہ دندان شکنند سنگ آزار من بدل از باب صفا</p>
<p>تا پسندیدہ فتمد طور تو جامی ہمہ را ہر چه بر خود پسندی و گران رسپند</p>	
<p>بادی اندر سے دیبا بند لیشہارا باو پند سو جزو دریا سے عشق و خانہ از خیا و پند آرزو شادی و عیش دل از ناشاد برد لعل شیرین را با فسون از کف ہا برد حیرت دیدارت از من قوت فریاد برد باطن مہمور ازین دید خراب آبا و برد</p>	<p>یاد آن مطلب کہ مارا ہر چه بود از یاد برد عمر یاد کوئی دانش خانہ بیساخت عقل لذت عنہامی عشقت در تاق جان نشست گوش برافسانہ گردون کاین کور نشست خواتم فریاد از دست تو ہم پیش تو یک بے گل کای وحشت سرخم کے توان</p>
<p>جامی از شاگرد سے پیر معان شدمی پست شد ہنر در ہر کہ رنج خدمت استا و برد</p>	
<p>از رشک شامہ آتشم از دل زبانہ زد نیشہ زرد و دواغ درون بر کرانہ زد</p>	<p>آن کج کلمہ جو کاکل گلبوم شامہ زد تخالہ ایست بر لبم از آبلہ کہ جان</p>

<p>شد در وفا نشانه دل ما و چشم تو اقبال پایوس تو این آستانه یافت چشمش دلی از علم و هنر پر ز من ربود ز دور سماع عشق تو مطرب ترانه</p>	<p>از غمزه صد خدنگ فابر نشانه زد مقبول کسیکه بوسه برین آستانه زد عیار پیشه بین که چه بسنج خانه زد صدیخ اشک گرم رو نم آن ترانه زد</p>
<p>جامی چو رو نهاد بر تریز در عراق شوحی از فارس راه دش در میان زد</p>	
<p>خوش آنکه درصال تو میسر شده باشد ریزم ز مژه اشک مادام که بشویم با هیچ برابر نکشم آنکه سیر من زین پیش مکن سرکشی ایماه بندش شد قامت من حلقه دران فکر که دستم هرگز یونابا دگر سے عهد نه بندم</p>	<p>چشمم بجمال تو منور شده باشد گر غیر جمال تو مصدور شده باشد در پاسے تو با خاک برابر شده باشد زان غلطه که آهم بفلک تر شده باشد در حلقه آن زلف معتبر شده باشد گر خود ز جفا عهد تو دیگر شده باشد</p>
<p>جامی مکن اندیشه که تغییر نیاید در حکم ازل هر چه مقدر شده باشد</p>	
<p>چون بشرح غم تو خانه نهم بر کاغذ وصف صنعت تیغ رنگ رخ من شده با خود آورد دلم نامه سوخت ازل</p>	<p>گرد و از اشک من خانه نهم کاغذ خواست از موی قلم وز ورق و کاغذ آینچنان که سفر دور کبوتر کاغذ</p>

قاصدت کرد برون بہر من از سر کاغذ ناوکے کو پے رفتن بودشن کاغذ خانہ زندانت گیس اچو بودر کاغذ	شاخ اقبال من آورد شکوفہ زلف آہ من سکو تو باتامہ ہم آمد است سہمت نتواند کہ کند خرق حجاب
--	--

کرد جامی صفت خط سیاہ تو سواد
شد معینہ قلم او و معطر کاغذ

لعل تو شد ناب را ماند درج در خوشاب را ماند تر گیس نسیم خواب را ماند پارہا کے کباب را ماند وعدہ ہایت سراب را ماند زان کتاب اتحاب را ماند رستم ناصواب را ماند کنج گنج حنراب را ماند	روی تو آفتاب را ماند چون کشائی وہان بختہ لبت تر گیس تو ز خواب نیمہ شدہ پارہ پارہ دلہم ز آتش شوق پیش لب تشنگان را طلب شد گلستان کتاب لطف درخت خط بران لب خوشست گردون نقد عشق تو در دل ویران
--	---

نظم پروین چہ روشنت و بلند
شعر جامے جواب را ماند

صد جان بہا ستاندا اگر پائے نقش و ریگ سریم درتہ پہلو گیتہ	خاک کہ زیر پامی خود آن سرو سپرد سہماتق کعبہ از بساط حریر چہ
---	--

<p>کاین موسے را بیپاکی تجرید بستر گر باشد آتش از دم سردش بنفشیر ایام مرگ را حسد از عمر نشود صد بار اگر چو شمع سرم راز تن برد</p>	<p>موی شده ز فقر و فنا کو قلندر گرمی مجو بہ مجلس واعظ مستمع بر من بروز سحر زجان نیست منت من آن نیم کہ سر کشم از حکم تیغ او</p>
--	--

جامی حریف اہل درین بزرگ نیافت
بروسے بگیر خردہ اگر سے منے خورد

<p>دل مرابد و انگشت خط بدست آورد رسید بر صفت اندوہ و غم شکست آورد ہزار نقش عجب زبان کشا دو بست آورد ز شاخ سدرہ درین امگاہ پست آورد کہ دل ز عشوہ آن چشم نیم بست آورد زمانہ رخصت تاراج زر پرست آورد</p>	<p>مہی کہ حسن رخس بر بتان تکست آورد غلام قاصد اویم کہ یک ارہ زراہ کشا دطرہ و بر طرف ماہ سلسہ بست ہوای دانہ آن خیال مرغ جان مرا ز بیدلی وزن اینخواجہ طعن من آن تکست ز ریکہ ہست بی دہ کہ خواہد آخر کار</p>
---	--

چین تلخ و شور کہ جامی کشید پنجہ سیال
کہ صید کام ز بحر طلب لبشت آورد

<p>از جا جسم چوناگہ آواز در بر آید آرے روان شود خون از گ چو نشتر آید پیلو نیم بہ بستر دودم ز بست تر آید</p>	<p>از بسکہ چشم دارم کان ز در آید رزم سر خشک گلگون از زخمہ معانی گر ہم ز آتش دل انسان کہ گر درین</p>
---	---

آن کا بدن بکویت کرد اختیار بکره بالین خواب احتیاجت زمر زانتانت از اوج ناز کم ده دامن بکش که گرفت ہست آن دہان نشانی از آب خضر کرد	بے اختیار کشتہ صد بار دیگر آید شہبانہ پاسبانت سنگے کہ بر سر آید ہر چند گل خوش آید ہر بار خوشتر آید لب تشنہ باز کردہ خود اسکن آید
---	---

بے لعل تو نشانے باشد ز اشک جامی
خون کرد لے صراحی در چشم ساغر آید

دل با غمت آشنا ایم داد شب می مردم خیالت آید تا بد ز دروغم آفتابے پاد سر زلفت از رگ جان کرد آئینہ رخت تجلی بدنامی عشق تو خلاص در یوزہ گوے تو فراغت سنگے کہ زدے پے شکستم	وز صبر و خود حسب ایم داد وز چنگ اجل رہا ایم داد تا دل غ تور و شنا ایم داد تعلیم گرہ کشا ایم داد آئین حسد انما ایم داد از تہمت پارسا ایم داد از حشمت پادشا ایم داد خاصیت مومیا ایم داد
---	--

شوق تو غزال جاے آسا

آہنگ غزل سردایم داد

خوش آنکہ غم عشقت با جان کو آمیزد
بر یاد تو بنشیند وز شوق تو بر خیزد

<p>در جام دید لعلت از بادہ نر پر پیرو مستت عجب نبود گر شکند و ریزد کے غمچہ دل پر خون از شاخ گل آویزد کش باد صبا بر گل آن شعر سیه پیزد و ریزنے آہوا ز پیش تو نگریزد</p>	<p>چون قبلہ شود رویت از سجد نیاساید دل شکندم چشمت چون نروم از دیدہ گرسر و دلا و نیرت طرف من آراید شعریت سیه لفت برد ز شعرا نخط چون صید کنی مشکل حاجت بکند قند</p>
<p>گر شعر خوشت باید خوش کن دل جا را خاطر کہ حزن باشد کے شعر ترا نگیرد</p>	
<p>غم او بکشت زارم ہزار من نیامد کہ از آب دیدہ جونی بکنار من نیامد چکنم جو این بشارت ز بہار من نیامد بسرم جو ز خم سے ز سوار من نیامد کہ یہ پشت پاش باری ز غبار من نیامد بچہ کار آید اورا چو بکار من نیامد</p>	<p>رخ خود بخون گارم چو بکار من نیامد بکنار چون دیدم چو قدش بیخ سر و خط سبز کا مدار گل کہ ز پی رسید اینک بکدام کاسہ سر خوش زخم از شراب ترا بر پیش چو خاک گشتم چه بوقت بود گریہ چه ہم با دوسے یا کہ خراب از دست گایم</p>
<p>زرچہرہ ساخت جامی زدودیدہ شرح یعنی کہ ز کار عشق نقتدی بکنار من نیامد</p>	
<p>ز کوزہ قطرہ چکد چشمہ حیات شود مرادودیدہ زخم و جلہ و فزات شود</p>	<p>چولب بکوزہ نئی کوزہ نبات شود ز رشک آنکہ ہر کوزہ لب لب است</p>

<p>چو حفتر ہر کہ خورد امین از مات شود اسیر قید تو کے طالب نجات شود کہ بہر چون تو سے در سو منات شود چو آن حریت کہ ناگہ ز کشت مات شود</p>	<p>از ان زلال بقا کاب نیم خورد ہست مریض عشق تو چون مایل شفا گردد ز کعبہ بود نشان دلم چہ دستم ہنادر و بعدم دل چو تخم مر تر کشت</p>
	<p>ہنادر ہمیشہ براہ تو منتظر جاسے کہ بگزرے بسرا دو خاک پات شود</p>
<p>کہ می ترسم دلش از اندوہ من و بگین کرد چہ حال ز انکہ چون من بگیرا دل خرسن کرد کہ این ویرانہ بکیار دگر مردم نشین کرد بلب ناپ آمدن در سینہ آہ آتشین کرد چو آن سو کہ محروم از وصال نگین کرد سر شک لعل من آنرا طرازا آستین کرد</p>	<p>نیخوہم کہ با من تیج یار سے ہنشین کرد چو اندوہ دل مخزون من بستکین بنیکرد سواد دیدہ رام مردم تو بہ و در بود یارب پس از عمری می خوش گریا با از دلم بیوہ از ان شیرین بان ہر شب تار و زنیوم بقدر ہر کہ تیغ ہجران خلعت در و</p>
	<p>از ان کم گشتہ در زیر زمین جا کجا یاد نشان گرنے ایشل گرد ہمہ روز زمین گردد</p>
<p>ہر دم از لعل تو چشم گو بہر افشان تر بود بر قدرت از شاخ فی دریاغ لزان تر بود ہر چہ کتر جان من دا کہ آسان تر بود</p>	<p>ہر شب از لعل تو حال من پریشان تر شود گر چہ نتواند زجا جنبید سر و جو بیار گفتیم کیوسہ خواہی یا وود شنام از ہم</p>

<p>کردم وزین نیر میخواستم که پنهان تر بود هر که اینم ز من صد بار حیران تر بود گر نه هر یکم برم از آب ترکان تر بود</p>	<p>مهرت اندر جان جان دل اندر زبانه چاره حیرانی خود زیر بار عشق تو ز آتش دل پیرین برین بسود خرقه هم</p>
	<p>بلیبل خوشخوان بوصف گل سراید در چین گفته جامی که خواند هر که خوشخوان تر بود</p>
<p>چون غنچه دلم تبه آغشته بخون شد فریاد که چون پیر شدم حرفش ون شد صد خسته جگر بسته ز زنجیر خون شد از دود دلم روی هوا غالیه گون شد یکبار نه گفتی که فلان حال تو چون شد آنکس که برین در طه مرار اهنمون شد</p>	<p>تا دهن آن تازه گل از دست برون شد گفتم نه کنتم سبیل جانان پوشوم پیر بکشاد صبا تارک از آن لطف مسلسل از بسکه مرا سوخت خط غالیه بویست صد بار شد از عشق تو ام حال زگر گون جان خست غم عشق تو ام شاد و مباد</p>
	<p>مرغ دل جامی که کس را نشد سرام در دام سوزلف تو افتاد و زیون شد</p>
<p>روی من خریب اقبال تو هر سو نماند شد خراب ز غمت آن خانه و آن کوی نماند تم از مویه چو موی شد و آن رو نماند تا تو رفتی ز نظر آب درین جوی نماند</p>	<p>گر چه پیش تو مرا بیچ ره و روی نماند خانه بود بکوی طرب از وصل تو ام بسکه از موی میان تو جدا مویدم چونکه چشم ز خیال رخت آبادان بود</p>

<p>بنماز دو تو اسے کعبہ مقصود جمال پیر گشتم من بدر و زوولی در دل من</p>	<p>کہ درین رہد گرم تاب تک پوی نمائند جز تناسے جوانان نکوردی نمائند</p>
<p>لب کشاے گل عناب سخن جامی را کہ درین باغ خزاو بلبل خوشگوسے نمائند</p>	
<p>مرا زمانہ سودا ایسے سود نمائند چو یافت عشق لباسل نہ پلاس لباسم عہد کتبغ تو آمد بزم زندہ دلان مرید عشق تو نماد پایہ منبر و عظیم نشان مجوز دل آتشینم آہ دگر از ان زمان کہ مر اطاق قبلہ ابروی الت</p>	<p>کہ یار با من شیدا چنانکہ بود نمائند چہ عم کز اطللس اقبال تار و پود نمائند کہ ام سر کہ در و ذوق این سر و د نمائند چو شیخ شہر درین پایہ فرود نمائند کز آتشی کہ تو دیدے بغیر و د نمائند بقبلہ دگر م طاقت سجود من نمائند</p>
<p>چنان بچشم عزیز تو خوار شد جاسے کہ بسیح غصہ از و در دل حسود نمائند</p>	
<p>آن ترک شوخ بین کہ چہ ستانہ میرود ہر جانبے کہ جلوہ کنان روکے مند جانم ز تن رمیدہ بسود آخال تو از صبر رفتہ پیش غمش میسکنم گلہ عاشاکہ شمع چہرہ فرود میان کلمج</p>	<p>شہرے امیر کردہ سوے خانہ میرود با صد ہزار عاشق مرد اندے رود مرغ از نفس بریدہ سوی دانہ میرود با آشنائکایت بیگانہ می رود گرداند آنکہ بادل پروانہ سے رود</p>

<p>بسیل رباع و چپند بویرانه میرود</p>	<p>زاهد بخلد مائل عاشق بکومی دوست</p>
	<p>جامی نول شد ز رفیقان کوسے زید پیمان شکست و برسر پیمانہ میرود</p>
<p>صبح و شام کسی از عشق چنین کم گذرد هر چه کردی بگذشت آنچه کنی هم گذرد جز نشیمی که در آن طره در هم گذرد هر که در سینه اش اندیشم هم گذرد بسکه از دیده برد سیل دماوم گذرد حیف باشد که مران خاطر خرم گذرد</p>	<p>صبح از غم تو شام به ماتم گذرد نازنین طبع ترا از گلہ چون ریخاتم کیست آگاہ ز حال دل در ہم شدگان لذت زخم زندگی تو نداند هرگز جو بیابین برخ افتاده من گریان نکن افسانہ ما گوش که این مایہ غم</p>
	<p>گر بود جاسے گذر کرد و درت جامی را جاسے آن دارد اگر از همه عالم گذرد</p>
<p>ز شیم بعد عنبر شبنم شام جان آفر رسد تہ حوالہ المے رسد نہ نوال جگرے رسد کہ مباد از آتش آہ من آفت شکر رسد زدلم نکرده یکے گذر ز قفای آن گری رسد کہ گئے ز چشم عنایت تو بد نظری رسد کہ بدست مفسلین بنوا چو تو قیمتی گری رسد</p>	<p>چو غمبسته صبی گزان گل نوسم خبرے رسد نزد غم می بسوا او کہ مر از خون عطای او بزلال وصل خود از دلم نشان شوق او بگذر گماهی جفا تو چه با خودم که هنوز او همہ اہمیشہ نظارہ نہ نیست و خوشای نکشم قدم ز رہ طلب من بیدل از چه بود</p>

	<p>شب جامی از ظلمات هجر تو تیره شد چه شود اگر ز فروغ صبح وصال این شب تیره را سحری رسد</p>	
<p>نه که جان کا بد دل خون و دین ببرد نه که لشکین و قرار از دل مسکین ببرد که غبار رست از چشم جهان بین ببرد پرده گل بدر در وفق نسرين ببرد او در اندیشه که جان را بچه آیین ببرد لب لعل تو بیک خنده شیرین ببرد آه اگر بوی ازین نکته سخن چین ببرد که ترا نقش ستم از دل سنگین ببرد</p>		<p>یا ربتم که غم از خاطر نمکین ببرد دل سپردم بیستی تا شود آرام دلم نکنم گریه ز شوق چه کنم می ترسم بگذر سوی چین تا ز لطافت رخ تو من در آن غم که دل از روی چین بستام گرده خود تو صد غصه دل تلخی آن سخن چین سر زلف تو مستور خوش است بیل اشکم بر و سنگدل مکن نیست</p>
	<p>فقد جان در عوض خاک درت چیزی نیست سود جامی است اگر آن دهد این ببرد</p>	
<p>که سلام او رساند که پیام من ببرد دفتر نگین اشک لاله فام من ببرد چون ندارد هرگز آن یار که نام من ببرد وای من گر عشوه دهرش دام من ببرد تا بیازم دعای صبح و شام من ببرد</p>		<p>کو صبا تازه بسر و خوش ام من ببرد در بیان شوق او هر خطه چون راق گل نامه من که تواند برد قاصد پیشین ببرد شد دلم چون نافه خون تا بدان بودم از خدا خواهم رسوده دعا هر صبح و شام</p>

شہزجام عیش کام صبر من تلخ امی طیب	شہزہ خرماکہ این تمنی ز کام من برد
	ساقی نرغم خیال آن لب آمد جم کجاست تا چو جامی حشر عشرت جام من برد
حلقہ بندے کے عشق تو در گوش شہید حلقہ سان کار مرانست سرو پا پید جامے آن وارو اگر ناله مارا شنید گر چه بسیار از ان راه بردن شد طلید نتوان گوہر وصل تو بدین جہ خرید حلقہ گوش ترا دید در ان حلقہ رسید	حلقہ گوش ترا ہر کہ بدین لطف بدید حلقہ گوش ترا تا شدہ ام حلقہ بگوش گوشت ای سیمیر از حلقہ زر گشت گران ماند در حلقہ گوش تو گرفتار دلم زر شد از حلقہ گوش تو مرا چہرہ دل ہر کجا حلقہ زدند اہل ملامت چو دلم
	گوش کن گوش کہ از بار غم فرست تو حلقہ شد قامت جامی مگوشت نشید
سرخ سیرخ ز لعل تو ام و ما دم شد ز بسکہ دیدہ من اشک یکت بی نم شد حقیق اشک برویم نگیں خاتم شد شکافت تیغ تو اورا بجاسے مرہم شد نہ آنکہ شوق لقا سے تو در دلم کم شد بشارتے بر قیام بدہ کہ آنہم شد	نطاق بروی تو پشت ملاقم خم شد بوقت گریہ ام ایدل بخون بد در ما قدم چو حلقہ خاتم خمیدہ بود در عنہم ہزار زخم کمن بود بر دلم ز تہان زیم جو سے تو سوسے تو نگذرم بسیار سر سے براہ تو ام ماندہ بودنا شد خاک

	<p>زراہِ زہد و سلامت قدم بکش جاہلی کہ طور عشق و ملامت ترا سلم شد</p>	
<p>کہ برویم رقم از اشک شفق کو نکشید کز کفِ سانی چشم قدحِ خون نکشید یائے از دایرہٴ عشق تو بیرون نکشید کو بہنِ بارِ دل خویش بہامون نکشید انچہ من میکشم از عشق تو مجنون نکشید نکشیدست ترا دل سوسن چون نکشید</p>	<p>ہیچ شب بتیو دلم نالہ بہ گردون نکشید کس حریف من میجو ارشد بی لبِ قے دل چوپر کار شد از دست تو کشتہ دل کوہِ رایافت ہم آواز خود اندر عم از آن جان کہ من میکشم از عشق تو فریاد کند میکشد دل سوسن دل ایکہ دلم خرسوی تو</p>	
	<p>مدعی نکتہ سنجیدہ جامی نشیند طبع موزون چون بودش سوسن نکشید</p>	
<p>زیر لب خندید و گفتا پیش باد و کم مباد گفت کار کن چنین آشفته و در ہم مباد گفت یارب ہرگز این ابر کرم بی نام مباد گفت جز حرف و فایم نقش این خاتم مباد گفت بر جان مہمان نامع این نام مباد گفت یارب سچکین اور و بے مرہم مباد گفت جامی ہر کہ عاشق نیست در عالم مباد</p>	<p>گفتم از تو بردلم ہر دم کم از صد غم مباد گفتمش ستر شہ کارم شد از عشق تو کم گفتمش بے ہر دریم ز مژگان و شک گفتمش شد قائم چون حلقہ شکم چون نگین گفتمش از پیر بود ماتے دل سوز تر گفتمش دارم دلی پر درونی پیکان تو گفتمش از عشق عالی نیست عالم کس</p>	

<p>کہ تازگت تو دیرم بہ جنگ می آید کہ ز آشتی تو ام بوی جنگ می آید چو کام سی بکام ننگ سے آید کہ با خیال لب سرخ رنگ می آید بے قوشاہی دازات ننگ می آید سخاکم از گت احباب ننگ می آید</p>	<p>بچنگ غم و لم از نالہ تنگ می آید بیوی آشتیت جان ہمید ہم ہر چند چیم عشق لب شستم ز کام دست آید تر شحیت ز خون دل آب دیدہ ما نیمبرند ز ما بر با ط قرب تو نام شدم ز رنگ ملامت بزیر خاک ہنوز</p>
<p>بر آندست پر از خون چنان دل چاہے کہ غنچہ دار پر جامہ تنگ سے آید</p>	
<p>شرط وفا و رسم تفقت تمام کرد دست ادب بسینہ نہاد و سلام کرد خاک حقیر از کرم استرام کرد از پیش من چو بہر گذشتن خرام کرد ذوق سلام او بیل جان متعلم کرد شیرین لبش بکام من تلخام کرد</p>	<p>آن سرودی بقصد سلام قیام کرد جامی جو اب خواتمش جان دہم چو آید بودم چو خاک بر سر ریش بے خیر دل فرست جان ہم از پی سر روان کرد یکدم نکرد در نظر من مقام لیک شکر خدا کہ از شکر من خندہ سعی بخت</p>
<p>جامی بوصف آن لب لعل شکر شکن طے حدیث طوطی شیرین کلام کرد</p>	
<p>مپسند جام را کہ ز صہبائے تنے شود</p>	<p>زان پستہ کہ میگردہ از ما تنے شود</p>

پر کن سیدو بہرہ تو ان ہن بادہ سنا خوش مہر فیست میکہ کاین جرج سہر گھما شکنت فتنہ خوبان بیاع شو توان علاج عشق تو گر خوبیب را زان سنگما کہ کو بہن از غم بسینہ کوفت	زان غم مخور کہ خانہ زکا لاسے شو ہر کیسہ کہ پر کستہ آنجا سے شو تا ایک دور روز شہر ز غوغا ہن شو صد باز قما سے مداوا سے شو کے تا بچتر دامن صحر سے شو
---	---

جامی بست نظم تو گر زانکہ گوشن جرج
از گو شوارعتہ تر یاسے شو

آن رہ بجانب سفر آہنگ می کند اسے نامہ بر یہ مجلس و نام من میر شرح کمال شوق ہین بسکہ کہ چشم عاشق فشانہ جان برہ کعبہ مراد صد جنگ میکشم کہ با میدیک صفا نشیندہ بسمع قبول ارچہ مستب	صحر او شہر بر دل ہاتنگ می کند کہ گفت و گوئی نام منش ہتنگ میکند عنوان ابن صحیفہ بخون رنگ میکند زاہت شہرہ پیش فرسنگ میکند چون می بریم نام صفا جنگ می کند منع - جامع و بانگ و نونہ می کند
---	---

جامی کند بخت دلی یار را عتاب
جامہ تہک مجاہدہ با سنگ می کند

بگذشت زیار سے اسیران نظر نہ کرد خاک ہش شدہ کہ بو سیم پاسے او	کہویم نالہ درد دل سختش اتر نہ کرد از سر گشتے بنا ز درانجہ گذر نہ کرد
---	---

<p>چون ہرگز التفات بدین سیم دوزنگرد جاسے کہ روی خویش سجا دگرنگرد روشن دے ندید کہ کحل بصیرت کرد جان خود چنان برفت کہ دل اخترنگرد</p>	<p>مارا چہ سود اشک سیم و رخ چوزر تا درخشش نظر نہ کنم ہرگز ہم ندید بر خاک رہ نشان کف پانا زکشش میخواست دل کہ ہمہ جان از پیش رود</p>
<p>شد خاک بر درخشش سر جامی و سے ہنوز سودا سے پاس و سے از سر بد رنگرد</p>	
<p>نور نازل شدہ و ماہ فرود آمدہ بود از سریر شرف و جاہ فرود آمدہ بود آیتے بود کہ ناگاہ منسرو آمدہ بود خیل اشکم بسر راہ فرود آمدہ بود ہر کجا دوک از ان آہ و فرود آمدہ بود پیش درویش ہوا خواہ فرود آمدہ بود</p>	<p>دوش در بزم گدا شاہ فرود آمدہ بود تا زینے بصفت خاک نشینان نیاز تا سماں پر محنت زدہ از رحمت و لطف عمر با بہر زمین بوسی خیل خوشش کردم آہی ز غمش آتش صد خرم شد گرچہ شاہان ہوا خواہی مخدوست اند</p>
<p>در ہمین بے قد آن سر و سہی جامی آ خاطر از ہمت کوتاہ منسرو آمدہ بود</p>	
<p>نعمات ظفر از گلشن اقبال وزید حاصل نامہ مراد سے کہ دلہم علی امید بمشام دل و جان را کج فتح و مید</p>	<p>باز صبح طرب از مطلع امید و مید نامہ سبتہ سر آمد ز مراد دل من فتح نا کردہ چوناقہ سر آن نامہ ہنوز</p>

چون صدق شد ہمتی شکر آخر وہ	ہر کرا بود پر از گوہر اخلاص درون
آمد آخر پس پر وہ تقدیر پدید	قتل محمد کہ آن نقش کہ خاطر میخواست
خبرے گشت کہ خبر در جگر و تخلید	خامہ ہر کسید کہ بد خواہ براہ تو نہاد

دبدم جامی از اخلاص کند ہمرہ باد
سوسے تو فاتحہ فاتح ابواب دید

بتاز گے خط آئندگان باغ رسید	ز سبزہ گرد لب جوے خط تازہ دید
بہر دلے کہ زد می خار ہا غصہ خلید	کشید سبزہ بزنگار غورہ سوزن خویش
ز بار منت او گردن بنفشہ خمید	ز بسکہ فیض عطار بخت بر چین باران
اگر نہ صبح بہ دندان شبنم بشن گزید	چراست گرد لب منچہ گشتہ غرقہ بخون
خوشا کسکہ می عیش از ان پیالہ کیہ	ز لالہ شد ہر صحر پر از پیالہ لعل
گل از تو ہم آن دہ شکاف منچہ خرید	چو سنگ عاودہ بسیار شد ز لالہ باغ
ہزار قطرہ برون آید ویلے کسکید	چو خون کشاد رگ ارغوان بہ شترق
بسوسے او چون سیم قبول شاہ وزید	ز نوک خانہ جامی ہزار گل شکفت
گل ز باغ معانی بدست خویش خمید	کیکہ نکتہ رنگین ز دفترش نہ نوشت
بر آستان تو ز دیدہ جا خواہم کرد	شبے بسوی تو از دیدہ پای خواہم کرد
براسے دیدہ خود سرمد سا خواہم کرد	بر رسم سجدہ جبین را بجا کسعت دم تو
غمخے کہ زادرہ آن سر اس خواہم کرد	درین سہانیت خو گرفتہ ام فہرست

<p>بهر طرف که روی در قفا سے محل ہو فرود مختم از دل بر باغ فرقت تو ببندہ بوسی از ان لب حوالہ کن دین</p>	<p>بنالہ محضے یاد اسے خواہم کرد سراسے این دل محنت تو خواہم کرد حوالہ لب تو با خدا سے خواہم کرد</p>
<p>در آب میگرد جامی که مثل شکل عشق بجام بادہ شکل کتاسے خواہم کرد</p>	
<p>بوقت گل چونی آرزو سے گلشنم گیرد چنان بر شعلہ گرد و زاتش دل خانہ ام شبیا بدل تیرم مزن من غلشدہ اشک خود غرتہ بسوی منارہ آمد شد یاران شود ستم ز آب چشم و دود دل ز دیدار تو محرم عنانم بترا ز کت عشق تو سن بر منند کو</p>	<p>ز رفتہ بیکت م فار سے زہر سودا نمم گیرد کہ مہ سایہ اگر خوابد چراغ از روزم گیرد ز چاکہ دل مبادا شعلہ در پیر اینم گیرد ز بس کز گریہ ہر شب آب گیزد نمم گیرد کہ گاہ این گاہ آن پیش چشم رو شوم گیرد کہ میزد ضعف مجھ من عنان تو ستم گیرد</p>
<p>نہ پنداری ز بیدر دست کم نالیدن آجیا کہ اشک اندر گلورہ نقان و شیوم گیرد</p>	
<p>خندہ زود ہست رشتہ دندان ہم بود ہست گوئی ز لطافت و ہنست ز خوبان جیب جامم کہ شد از دست چاک بدو ہر کس کشتہ خود می درود بخت نگر</p>	<p>وز رنگ جان گر غصہ بدندان کشود کس ارین غصہ جو تو گوئی لطافت ہم بود تار سے اندر شکن زلف تو انگار نمود کہ دلم ہر دو خاکشتہ غم درود نمود</p>

ہستم از مردک دیده خود غرقه بخون روزیل است این سکو تو ای مصر جان	کہ چرادوش در آغوش خیال لغوغنود پیشم گویان کہ شد از سنگ جفا تو کیو
بسکہ جامی پے پابوس تو ہر سکو دوید پاسے او سودو لے برکت پانہ سود	
ماہ من تا کہ از مویسان نکشاید چون بنفشہ ز قفا باوزبان سوسن گر بہ بید سدف آن حقہ در گریختہ آن دل بست کان شکر از شہد در گلگونہ گریگشت بسوز دل اگر تا اشارت نکند ابرو و چرخ فلک	بیدلان را گرہ از رشتہ جان نکشاید گر بہ آزاری آن سر و زبان نکشاید جاسے قطرہ گہرا از ابرو جان نکشاید بمید آزا در گرا از شرم دکان نکشاید تسخ آتشوخ رہ آہ و غمان نکشاید بر دلم تیر جاسے ز کمان نکشاید
پیش افسردہ دلان عرض سخن جا چند دفتر خویش گل ایام خزان نکشاید	
لقد الحمد کہ آن سہ سفر باز آمد از نم دیدہ صاحب نظران سوچین آن ہجر گوشہ کہ چون اشک بر از نظم بندم از جان کہ بندگی او کہ لطیف ملک و اما ہمہ بگر فیتہ جان لطف	نورم از آمدن او بصر باز آمد لالہ و سنبل او تازہ و تر باز آمد خون شد از غم جگر م تا نظر باز آید بہر خیز ز می من بستہ کمر باز آمد در پناہ علم نسخ و طفر باز آمد

<p>شد چو پروانہ دل از صبر و خود ساختہ پر سوی آن شمع لعل سوخته پر باز آمد</p>	<p>جامی افتادہ بزندان غم از شوق لبش طوطی آسے بقبض بہر شکر باز آمد</p>
<p>شد ولم ریش از غمت از پیش و از پس جامم از زندان غم زان و خنہ شیرین میرا میزند در دامن آہ و بگردن میرود کو کھن در کوہ و شیرین ہامون میرود در حرم سے بہر شکلی کہ مجنون میرود لطف آن قدیم کہ بر روزین آن میرود</p>	<p>بہر رخ ز روم نہ شکست اینکہ گلگون میرود گردلم شد ز خندا از تیغ جفایت باک نیست بزن لبم زین شد بتیونگس آگاہست ما میان بارانند و تو با آسواگان پوست بہر غیر پوشد در نہ لیلی و نیست خواندہ دانم کہ نبی جو میرود اب بہشت</p>
<p>چون سخن در وصف آن زمان دآنجا چہ لطف نہر جاسے را سخن در ذکر کنون سے روز</p>	
<p>توابع شب راضی گردون چون ہر بیضہ کا فور را مانند زین یکسر سفید ساخت از سر کوہ خال پوش اپاد مفلسان را از شمار سیم باہم و در سفید تلع خاک از سود گہاسے ہلور تر سفید چشم عہت بین کشتا تہیے آن نہ</p>	<p>خیر ساقی کہ فروغ صبح شد خاور سفید صبح کا فور سے سحاب از آسمان کا فور با وی کہ کرد از دشت کے دیبا سبز سبزہ را چون کرمان ابر گنج سیم در یکبارہ دوسا یہ رخ حاک است پند از فلک نیسان بود از اوراق خزان بہتان بلون دہتر</p>

بزرگوں شان چمن با جامہ شد در بر سفید	بیکر آید آب صابون ہر دم از زبان
بلوغ ویرا این گل خست و آن دیگر سفید	بروز آتش گل سے فند برت از ہوا
عمل گردو گر چہ باشد فی مثل ساعہ سفید	جامی امروز آن می گذرنگد ز کعبه عکس آن
ساعت پریش بود ز افشاندن کوس سفید	لیک بر یاد شہنشاہی کہ در باران جو

شاہ ابو الفازی کہ باز از فیض نور سر سبز

غزۃ جاہ و جالش تا دم محشر سفید

انگبین نتوان چنین خوردن خون	اینم خون لب لعل تو دل چون خورد
از ہمہ در دہ رعلت با وہا خوردن خون	شیخ شہرہا کہ بودی شہرہ کم خوارگی
خار قرگانم کہ آب از اشک گلگون خورد	بزرگ حسرت نیار و بار و روافع امید
بہم جو آن بردل کہ زخم اندر سین خون خورد	دل پرست از زخم شمشیر بلا روز فرق
گر چہ ہر شب موج آن برا وج گردن خورد	سپاس شکم درمی آید ہمیشہ آن ماہ را
تشنہ کوئی دم آبے ز میون می خورد	میکشد ہر دم زمین در خود در شہم بحر خون

جو ر تو جز بردل کیلے نے آید بیلے

سنگ کزیلے رسد بر جام مجنون منجور

دامن از ترگان ترگان گردلم ز خون	ہر شہم در سر خیال آن لب میگون بود
از رسیدن درد بگذشتن بسی از خون	چون رسد پیکان تو بر سینہ انگد بگذرد
گمرا اندر کوہ یا سر گشتہ در ہامون بود	آن غزالی تو کہ از بہر شکار عاسے

<p>عاشق عنخواره ام شاهی ندامت چون آمد آن اخگر که دودش فتنه برگردون خورد و آب از چشمه سار دیده مجنون</p>	<p>با هم بگذار و شادی دیگر ازاده که من دو دنیا بد زانیش افگر و سله دل در بر هر گیسای که ز حرم خیمه سلسله دهد</p>
<p>صفت تنگست جامی جان دل را پیش عقل محرم نیست کوتایک زمان بیرون بون</p>	
<p>رشته پیوند مهر از مهره گل بگسلند رنگهای انجم از فیروزه محمل بگسلند نسبت تاثیر قائل از قابل بگسلند فرخ آن ساعت که مجنونان سلسل بگسلند گره عقل و هم چنگ از دهن دل بگسلند هر روان امید از قطع سازان بگسلند</p>	<p>وقت آن شد گردنک زرین جان بگسلند حاصل این سیر دور چون همه سر بگسلند چون نه بر حسب مراد وقت تاج هر طو سلاک نظم هستی آمد عاشقان از سلسله کی تواند دل ماند دامن مقصود گر نه در قطره موافق تیر باشد تیغ عشق</p>
<p>بگذر مرغ دل جامی ازین شهر آشیان گر زبال همتش بند شو اغل بگسلند</p>	
<p>از غم ما خنجر زمان عشاق اقر بان بگند هر سو سر آویخته جابر سر میدان کند ناله از جاک درون از فرقت پیکان کند آن غنچه لب چشمه زین اشک خون خندان کند</p>	<p>فرخنده سجدگان جوان پشت زین جوان کند زین جفا ایخته خون اسپران بگند چون دل غرقه مجنون زنده پیکانش بران کند زبانگونه گرا بر زمین باشد گلهما خنده زان کند</p>

آن خیال اور کی نظر سر چشمہ حیوان کند	گر خوب چکان این بشا بر شو و خاک آرد کند
سین بسا گو گو که این عنخانه را ویران کند	بر جهان ہی آرد کمین غم زین لاندوین

زمینان که جامی خون نشان هر غزل شد قصه ان	
در یاسه خون رور روان از جدول دیوان کند	

چشم از هر تره خوار نشان خواهد شد	باز خون دم از دیده روان خواهد شد
بر چه مقصد و دل است چنان خواهد شد	هست مقصد و دل آنکه پیرم ز غمت
همه صحرا سے عدم لاله شان خواهد شد	بسکه زمین کفنان داغ تو بر دل گشتند
فقطه عالم و آشوب جهان خواهد شد	دید در کود کیت پیر و گفت این بر در
در دلم زاوگ دور سینه شان خواهد شد	شکل بالاباها گر چه شب تنهائے
کشته افتم همه ابر تو کمان خواهد شد	خون من سجا در گریز که چون در گویا

هر که دید از رخ تو خرم و خوش جاسته را	
گفت کاین پیر در گریاره جوان خواهد شد	

خطت ز سنبل تر برهن نقاب کشید	چنت ز غالیه خط گرد آفتاب کشید
ز مشکنا ببلایه بر آفتاب کشید	مستور ازل ابر و دلکشای تو خواست
برشته قره چشم و ز خوشاب کشید	سگ تو خواست بر آفتاب و عقده گهر
بساط رزق بیاسه غم شراب کشید	پلاس میکده ز اهد ذلق بشین خواست
کزین دو دیده نه دامن سخن ناکشید	شی خیال تو و مشکنا ما بگذشت

چہ ناز با کہ ازان چشم نیم خواب کشید	ز خواب ناز چو بکشاده دیدہ ز گسست
ز در و بجز عذاب نیست ناله رسد کن کہ در فراق تو جامی بسے عذاب کشید	
<p>چہ بجا درج کہ دوسے در خوشاب آورد پیام ذرہ سر گشتہ ز اقباب آورد نشان لطف سوسے کشور خراب آورد نیاز نامہ در ویش شرح اجواب آورد نوید مرجمت آلورہ عتاب آورد کہ نامہ قصہ مارا چگونہ تاب آورد اگر چہ بخت مرا این فسانہ خواب آورد چو بجا کہ در شاہ کامیاب آورد</p>	<p>سید قاصد و در بے ز مشکتاب آورد ز شب نوشتہ مشالے بگر و صفحہ صبح خراب بود ز ظلم سراق کشور دل سخن درست بگویم کہ شاہ سبزیان غلام مقدم آنم کزان لب و غمزہ تسافت خامہ سراز شرح بجز و حیرانم شب از فسانہ وصلت بر ذری آمم گذشت پایہ نفلت ز آسمان جام</p>
	<p>شہنشاہ کہ چوراہ سفر گرفت نظر بہ ہمنائے او پاسے در کاب آورد</p>
<p>جام می در دہ کہ روز عشرت از تازہ شد در سر ز گس ہوا ساغر ز تازہ شد افسر گلزار ثزالہ عقد گوہر تازہ شد قمریان رسول دل سکو صنوبر تازہ شد</p>	<p>ساقیا اطراف باغ از سبزہ تازہ شد گل جوہ ساغر سے در میان آورد بزم گلشن از لالہ جام لعل آید پدید بلبلان را جان سے صحبت گل تازہ شد</p>

<p>حکمت سبز زرد رنگ بر تازہ شد جان عالم زان نسیم روح پرور تازہ شد از شتاب لطف شاه عدل گستر تازہ شد آن حسن خلقی کرد آثار حید تازہ شد</p>	<p>سرور با طرف جواز فیض ابرو در پستان از زیامین کمرست آمد نسیم رحمتی فتنه کویہ جامی اہل فضل کشت خسرو غازی من ملک و دین سلطان حسین</p>
<p>باد ہر دم روزیش نسیم روزی بگر کرد رسم فیروزی درین فیروزہ منظر تازہ شد</p>	
<p>ز چاک سینہ چون آتش جہد و سترم فتنہ سباد اور حریم محبت خاک سترم فتنہ فتنہ بہتر کہ ازین تاج کرامت از سرم فتنہ کہ خونخوارند و خونریز این سخن چون باد فتنہ از قطرہ قطرہ خون کز ہر قرہ در ساغرم فتنہ کہ عشق تو زد دیگر خور و مان بہترم فتنہ</p>	<p>اگر ہر شب در سترم از جسم نرم فتنہ چو در جانم زدی آتش و دن از جویم فتنہ نشست اندر سرم سنگ جنایت گر سرم فتنہ نخواہم کشتت کوی و با آن لب غم فتنہ چو جیتو میخورم ساغر تھی گشتہ پر گرد فتنہ تبراقا دم از عشقت خطا بود آنکہ فتنہ</p>
<p>بہد عافیت کروم ہوا آب خوان جان چو دانستم کرد و ہر دم بلا سے دیگرم فتنہ</p>	
<p>چشم خوشت نظر بنایت نیکند دردا کہ در دل تو سرایت نیکند از دوس تمان غیر حکایت نیکند</p>	<p>لعل لبیت بلطف حکایت نیکند سد بار بیش پیش تو گفتم در دول دل با سگ تو شرح دہ غصہ قریب</p>